

شناسایی و اولویت بندی موانع پیش روی بانوان در انجام فعالیت‌های ورزشی

علیرضا مومنی^۱، امین همتی^۲، هادی مرادی^۳

۱. استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی تهران

۲. کارشناس ارشد مدیریت و کارمند دانشگاه سمنان*

۳. کارشناس ارشد مدیریت و کارشناس شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی ایران منطقه میاندوآب، آذربایجان غربی

تاریخ دریافت: ۹۱/۰۳/۱۳

تاریخ پذیرش: ۹۱/۰۸/۲۸

چکیده

امروزه ورزش و فعالیت‌های بدنی جزء لاینفک برنامه‌های کلان دولت برای تمامی اقشار مختلف جامعه می‌باشد، اهمیت این موضوع به ویژه در مورد بانوان که پرورش دهندگان نسل-های آتی هستند بسیار ضروری تر می‌نماید. لیکن با توجه به وضعیت فعلی فعالیت‌های ورزشی (در حیطه بانوان) عدم مشارکت حداکثری این بخش مهم جامعه مشاهده می‌شود. با توجه به این مهم هدف از این پژوهش شناسایی موانع پیش روی بانوان شهرستان سمنان در انجام فعالیت ورزشی و رتبه بندی این موانع می‌باشد. بدین منظور ابتدا، موانع پیش روی در ۵ دسته طبقه بندی گردید و با استفاده از فرآیند تحلیل سلسله مراتبی، اولویت بندی صورت پذیرفت. نتایج تحقیق نشان داد که عدم توجه مسئولان به ورزش زنان، وجود فرهنگ مرد محوری، کمبود وقت و زمان، وضعیت اقتصادی و عدم سرمایه گذاری لازم در توسعه اماکن ورزشی زنان مهم ترین موانع در هر یک از این ۵ دسته می‌باشد. با توجه به نتایج پیشنهاد می‌گردد که بانوان مسئولیت و مشارکت بیشتری در امر برنامه ریزی‌های ورزشی داشته باشند و بودجه مناسب و برابری با آقایان به آن‌ها اختصاص یابد همچنین بایستی مسئولین ورزشی کشور درصدد حل مشکلات اجتماعی به ویژه تغییر فرهنگ مرد محوری باشند. لازم است تا با تبلیغات گسترده و هدفمند، هزینه‌های ورزشی را جزء لاینفک سبد مصرفی خانوارهای ایرانی قرار داد.

واژگان کلیدی: ورزش بانوان، موانع، فرآیند تحلیل سلسله مراتبی

مقدمه

امروزه ورزش به عنوان یک پدیده اجتماعی در دنیا و از جمله در کشور ما پذیرفته شده است و با استقبال خوبی روبرو گردیده و به عنوان یک ابزار چند بعدی با تأثیرات گسترده، جایگاه و نقش خود را در اقتصاد، سلامتی افراد، گذراندن اوقات فراغت سالم و لذت بخش، روابط اجتماعی، پیشگیری از مفاسد اجتماعی و انحرافات اخلاقی رو به گسترش در جامعه و کاربردهای عدیده دیگر متجلی ساخته است (۱). از دیدگاه احمدی (۱۳۸۶) در حال حاضر، ارتقای فعالیت‌های جسمانی یکی از اهداف مهم دولت‌ها به منظور سلامت عموم جامعه است. این امر به این علت است که در میان اهدافی که توسط دولت دنبال می‌شود، جلوگیری از بیماری‌هایی که توسط بی‌حرکی حاصل می‌شود، اهمیت بسیاری دارد و به همان نسبت تقویت شیوه زندگی و ارتباط سلامتی با کیفیت زندگی هر فرد مهم می‌باشد (۲). این مفهوم در دهه اخیر، اهمیت فزاینده‌ای یافته‌است. فعالیت‌های فیزیکی که به طور منظم انجام می‌شود با بسیاری از مزایای فیزیولوژیکی، روانشناسی و فیزیکی مرتبط می‌باشند و نقش استثنایی در جلوگیری از انواع بیماری‌ها بازی می‌کنند. برعکس، شیوه زندگی را کد شدیداً با آسیب‌های اجتماعی مرتبط است و می‌تواند یک مشکل جدی در کودکی، نوجوانی و خصوصاً دانشجویان دانشگاه باشد. فعالیت بدنی می‌تواند کمک شایانی به درمان برخی اختلالات فکری مثل افسردگی نماید و خوداتکایی که از معیارهای اساسی در سلامت روح است را افزایش دهد. تحقیقات کرافورد^۱ در سال ۱۹۸۷ نشان می‌دهد عدم توجه به شیوه زندگی سالم و فعالیت بدنی در نوجوانی و پس از آن در دانشگاه افزایش می‌یابد و از فعالیت‌های بدنی کاسته می‌شود. فعالیت ورزشی منظم، اقدام مهمی برای ارتقاء سلامت، تعویق یا جلوگیری از اختلالات استخوانی مانند پشت درد، گردن درد و کاهش خطر بیماری‌هایی مانند انسداد شرایین قلبی، فشارخون بالا، دیابت، چاقی و سرطان روده می‌باشد (۳). بر طبق آمار منتشره مرکز امور مشارکت زنان، دختران و زنان بیش از نیمی از جمعیت کشور را تشکیل می‌دهند، متأسفانه تاکنون که هزاره سوم را آغاز کرده‌ایم همچنان درصد حضور زنان در فعالیت‌های ورزشی در کشورهای مختلف متفاوت است و در تمام کشورها زنان از نظر تعداد، کمتر از نیمی از مردان و پسران در فعالیت‌های ورزشی فعال هستند. در کشور ما دختران جوان به دلیل وجود عوامل بازدارنده مختلف در استفاده از امکانات ورزشی با مشکل جدی عدم تحرک مواجهند. در بسیاری از کشورهای جهان، برنامه ریزی دولت‌ها در جهت بهینه سازی و برنامه ریزی اوقات

1. Crawford

فراغت و فعالیت‌های جسمانی دختران به منظور ایجاد تحرک و ارتقاء سلامتی آن‌ها صورت می‌گیرد. از طرفی زندگی ماشینی امروزه، موجب افسردگی شده و ایجاد استرس‌های فراوانی در انسان‌ها نموده؛ لذا نیازمند داشتن برنامه‌های تفریحی از جمله برنامه‌های ورزشی می‌باشند تا در خلال چنین برنامه‌ای امکان تخلیه هیجانات خود را بیابند و روح و روانشان تلطیف گردد.

کارشناسان همواره به این موضوع صحنه گذاشته‌اند که محدودیت‌های امکانات تفریحی و ورزشی برای دختران، عدم برنامه‌ریزی برای بهبود وضع امکانات، نبود یا کمبود مربیان مجرب، موانع فرهنگی و مشکلات خانوادگی بر عواملی چون بیکاری و بقیه مشکلات آنان افزوده است. ایزدی (۱۳۸۶) اعتقاد دارد که نبود کلوپ‌های تفریحی، باشگاه‌های سالم و سودمند و نداشتن فضاهای ورزشی مسائلی است که به ویژه دختران در آرزوی تحقق آن‌ها هستند. دختران جوان که مادران و مربیان آینده جامعه و الگوهای تربیتی و پرورش فرزندان نیز خواهند بود، می‌خواهند با پرداختن به ورزش طبعاً به ارتباط اجتماعی مطلوبی دست یابند که ورزش می‌تواند یک ابزار بنیادی و نیروی خلاق در راستای دست یابی به این هدف باشد (۴).

حسینی (۱۳۸۷) بیان می‌دارد که در طی دو دهه گذشته و پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی، پیشرفت‌های زیادی در خصوص فعالیت‌های دختران حاصل شده است؛ ولی مشاهدات تجربی حاکی از آن است که در جامعه ما، مشارکت‌های ورزش دختران در مقایسه با مشارکت ورزشی پسران نرخ کمتری دارد. هرچند در سال‌های اخیر حضور زنان در عرصه فعالیت‌های ورزشی، رشد محسوسی داشته اما این رشد در مقایسه با مشارکت ورزشی مردان و با توجه به جمعیت زنان قابل ملاحظه نیست و رسیدن به سطح مطلوب مشارکت در امور ورزشی، تلاش‌های بیشتری را می‌طلبد (۵). این واقعیت کاملاً پذیرفته شده است که فعالیت‌های ورزشی برای عموم مردم لازم و مفید است. با وجود همه اسناد و مدارک در خصوص ارزش و جایگاه ورزش و تربیت بدنی در توسعه سلامتی و تندرستی، متأسفانه در کشور ما هنوز اهمیت و ضرورت ورزش در بین اقشار مختلف جامعه شناخته شده نیست.

به دلایل فراوان، که اغلب آن‌ها فرهنگی - اجتماعی هستند، زن در طول تاریخ فرصت کافی پیدا نکرده است تا شایستگی و لیاقت خود را برای مشارکت فعال در ورزش و فعالیت‌های ورزشی به اثبات برساند، زیرا همواره مرزهایی در برابر زن ترسیم شده است و این مرزها نقش اجتماعی او را به عنوان موجودی مؤنث و ضعیف معرفی کرده‌اند. در بسیاری از اوقات به واسطه همین تحمیل اجتماعی، زن بر سر دوراهی زن بودن یا پرداختن به ورزش قرار گرفته و می‌بایست یکی را برگزیند چرا که در اغلب جوامع انسانی، مشارکت ورزشی به گونه‌ای سنتی منحصر به مردان بوده است. حال آن که ورزش و فعالیت‌های جسمانی اختصاص به طبقه و

گروه خاصی ندارد، بلکه موهبتی الهی است که برخوردار از آن حق مسلم هر انسانی است (۶). کشکر در پژوهش خود در سال ۱۳۸۶ بیان نمود که زن و مرد، پیر و جوان هر یک می‌توانند بر حسب نیاز و توان خود از ورزش بهره‌مند شوند و به اهداف خود در سایه ورزش دست‌یابند ولی متأسفانه بنا به دلایل گفته شده در بالا زنان همیشه از ورزش منع شده و برکنار بوده‌اند و این آفتی بزرگ در جوامع کنونی می‌باشد (۷). در حالی که پیشرفت‌های علمی روز به روز پرده از اسرار ورزش برداشته و نقش آن را روشن‌تر می‌نمایند، حداقل نیمی از اقشار جامعه (زنان) دچار انواع ناراحتی‌ها و بیماری‌های ناشی از فقر می‌باشد. هزینه مادی و معنوی که از سوی دولت‌ها برای این تفکر غلط صرف می‌شود، بسیار سرسام آور و تأسف بار است. این در حالی است که با فرهنگ سازی در این رابطه می‌توان زنان جامعه را به عنوان مادران فردا و تربیت کنندگان نسل آینده‌ساز به ورزش و فعالیت‌های جسمانی فرا خواند و زمینه مشارکت فعال ایشان را در برنامه‌های ورزشی فراهم آورد. برای این منظور بایستی امکانات و فرصت دهی لازم را فراهم نمود و به زنان اجازه داد تا با حفظ ویژگی‌های جنسی و زنانه خود در سلامت و بهداشت جامعه نقش مهمی را ایفا نمایند.

بر اساس آمارهای موجود در اداره کل ورزش بانوان سازمان تربیت‌بدنی تا سال ۱۳۸۸ اماکن ورزشی، ورزش بانوان در استان‌های مختلف سراسر کشور به سه دسته اماکن ورزشی دولتی تربیت بدنی که مستقیماً زیر نظر سازمان تربیت بدنی اداره می‌شوند، اماکن ورزشی غیر تربیت بدنی که زیر نظر ادارات دولتی نظیر سازمان‌ها، وزارتخانه‌های مختلف مانند شرکت نفت، شهرداری‌ها و غیره قرار دارند و اماکن ورزشی خصوصی تقسیم می‌شوند. طبق این تقسیم بندی ۱۱۸۴ مرکز ورزشی دولتی تربیت بدنی، ۱۶۶ مرکز ورزشی غیر تربیت بدنی و ۱۱۷۰ مرکز ورزشی خصوصی در استان‌های مختلف کشور وجود دارد، که از این تعداد ۸۵۶ مرکز به صورت نیمه وقت (تا ظهر) و ۵۶۲ مرکز به شکل تمام وقت در اختیار بانوان قرار دارد. به طور مثال تهران دارای ۴۶۹ مرکز ورزشی دولتی تربیت بدنی و ۵۹۱ مرکز خصوصی ورزش بانوان، سمنان دارای ۱۰ مرکز ورزشی تربیت بدنی، ۱ مرکز دولتی غیر تربیت بدنی و ۲ مرکز خصوصی است که ۱۱ مرکز ورزشی به صورت نیمه وقت و یک مرکز ورزشی به شکل تمام وقت اداره می‌شوند (۶). در ادامه به منظور شناسایی موانع بازدارنده مروری بر تحقیقات انجام شده در این حوزه داریم:

صدارتی (۱۳۸۵) بیان نمود که بیش از ۳۸٪ زنان ایران در فعالیت‌های ورزشی شرکت می‌کنند و انگیزه مشارکت آن‌ها در ورزش به ترتیب اولویت عبارتند از: سلامتی، تقویت روحیه، علاقه به ورزش، لاغر شدن و پر کردن اوقات فراغت. همچنین موانع مشارکت آن‌ها در ورزش به ترتیب

شامل: عدم دسترسی به امکانات ورزشی، مناسب نبودن زمان برنامه‌های ورزشی مختص زنان، گرانی هزینه ثبت نام، نداشتن وقت و مخالفت خانواده بود (۸).

نصیری (۱۳۸۶) در تحقیقی پیرامون توصیف علل عدم مشارکت ورزشی دختر دانشگاه بوعلی سینای همدان به نتایجی دست یافت که نشان داد، به ترتیب در حیطه اقتصادی: گرانی وسایل ورزشی، در حیطه فرهنگی و اجتماعی: نداشتن همراه در حین پرداخت به ورزش، در حیطه مدیریتی: عدم امکانات ورزشی در خوابگاه‌ها، در حیطه خانوادگی: ارجحیت دادن به مسائل درسی و در بخش مسائل متفرقه کمبود وقت و در کل پنج حیطه بررسی شده، مشکلات خانوادگی مهم‌ترین علت عدم مشارکت ورزشی دانشجویان دختر این دانشگاه عنوان شد (۹). اشقلی (۱۳۸۸) در تحقیقی بر دانشجویان دختر دانشگاه آزاد ورامین به بررسی علل عدم مشارکت ورزشی دانشجویان پرداخت و به این نتیجه رسید که مهم‌ترین عامل عدم مشارکت ورزشی آن‌ها به ترتیب عبارتند از:

۱- سختگیری استادان و فشردگی درس ۲- نامناسب بودن وقت فعالیت‌ها، فضاها و اماکن ورزشی ۳- نداشتن وقت آزاد ۴- دوری از مکان‌های ورزشی ۵- عدم توجه مسئولین به ورزش ۶- کمبود وسایل و امکانات ورزشی (۱۰).

نوروزیان (۱۳۸۸) در تحقیقی پیرامون میزان پردازش ورزش در بانوان و علل عدم شرکت بانوان در فعالیت‌های ورزشی به نتایجی دست یافتند که نشان داد مهم‌ترین عامل عدم مشارکت بانوان در فعالیت‌های ورزشی عوامل ساختاری نظیر پول، وسیله نقلیه، تعهدات خانوادگی، اشتغال، کمبود وقت و عدم دسترسی به فضاهای ورزشی است در وهله بعدی عوامل فردی نظیر نگرش جامعه نسبت به ورزش زنان و نقش جنسیتی زنان قرار دارد (۱۱).

در تحقیقی که توسط پوراث^۱ (۲۰۰۶) در ارتباط با برنامه فعال و غیر فعال فعالیت جسمانی انجام شد، مشخص گردید که زنان فعال، اضافه وزن کمتری دارند و کلسترول خون آن‌ها پایین‌تر است و این افراد علیرغم اینکه عوامل بازدارنده زمانی و مکانی بر مشارکت آن‌ها تأثیر می‌گذارد، اما برنامه ریزی وقت و زمان و نیز یافتن فعالیت‌های ورزشی مناسب که در شرایط بد بتوانند در آن شرکت کنند، بر این عوامل بازدارنده غلبه می‌کند (۱۲).

وال ست^۲ (۲۰۰۶) در پژوهشی که بر زنان مسلمان انجام داد به این نتیجه رسید که نقش اعتقادات مذهبی در مشارکت بانوان در فعالیت‌های ورزشی کاملاً دیده می‌شود. بعضی از زنان مسلمان ورزش را امری مردانه می‌دانند و در آن مشارکت نمی‌کنند. اما دسته دیگری از آنان که

1. Purath

2. Walseth

به جنبه کسب سلامت بدن در اسلام توجه دارند، بسیار جدی و علاقه مند در ورزش مشارکت می‌کنند (۱۳).

لیتچی، فریمن و زابرسکی^۱ (۲۰۰۶) در پژوهشی که بر دختران کالج و مادرانشان انجام دادند، تصویر ذهنی و باور آن‌ها در مورد ظاهرشان و ارتباط آن با عوامل عدم مشارکت ورزشی را مورد بررسی قرار دادند و دریافتند که تصویر ذهنی آنان از خود و ظاهر بدنی خویش، عامل مهم بازدارنده آن‌ها از فعالیت ورزشی است (۱۴).

ووگن^۲ (۲۰۰۹) تحقیقی را با هدف تعیین فاکتورهای موثر بر شرکت زنان میان‌سال و مسن آمریکای لاتین در فعالیت‌های ورزشی انجام داد. زنان شرکت کننده در این تحقیق شامل ۲۵۰ زن در دو گروه سنی ۴۰-۶۰ ساله و ۶۱-۸۱ ساله بودند. چندین عامل که به عنوان موانع شرکت در فعالیت جسمانی آن‌ها ذکر شد شامل: بیماری جسمانی یا ناتوانی، درد، خستگی، فقدان خود انگیزگی، اضطراب، نگهداری از کودکان، کارهای روزمره، محدودیت‌های زمانی (انجام امور خارج از منزل) و شرایط نامساعد محیطی مثل آب و هوای گرم و بارانی بود (۱۵). لذا با توجه به موارد ذکر شده و همچنین مرور پژوهش‌های صورت گرفته در این خصوص این تحقیق به دنبال پاسخگویی به این سوال است که موانع اصلی ورزش بانوان در سطح استان سمنان چیست؟ و هر یک از موانع موجود از چه اولییتی برخوردارند؟

روش پژوهش

با مروری بر تحقیقات پیشین و نظر خواهی از مدیران اداره کل تربیت بدنی استان سمنان، مسئولین ورزش بانوان استان، ورزشکاران زن و همچنین اساتید رشته تربیت بدنی دانشگاه سمنان موانع بیان شده در جدول ۱ به عنوان مهم‌ترین موانع بازدارنده بانوان شهرستان سمنان از انجام فعالیت ورزشی عنوان گردید. لازم به ذکر است که موانع ذیل از متون رشته تربیت بدنی و همچنین از نظرات خبرگان امر بدست آمده و بر اساس قرابت مفهومی به شکل زیر طبقه بندی گردید. این طبقه بندی از نظر خبرگان امر مورد تایید قرار گرفت.

1. Littechi, Freeman & Zaborriskie

2. Vaughan

جدول ۱- موانع بازدارنده بانوان شهرستان سمنان در انجام فعالیت ورزشی

۱. عدم اطلاع رسانی به زنان در مورد ورزش (A۱). ۲. عدم حمایت دوستان و همراهی آنان در مشارکت در فعالیت‌های ورزشی (A۲). ۳. عدم حمایت مراکز آموزشی همانند دانشگاه از مسائل ورزشی (A۳). ۴. عدم حمایت رسانه‌های جمعی از ورزش زنان و تبلیغات لازم در این زمینه (A۴). ۵. عدم توجه مسئولان به ورزش زنان (A۵). ۶. ترسیدن از آسیب‌های جسمی ناشی از ورزش (A۶). ۷. نبود الگوهای موفق ورزش زنان در جامعه (A۷).	موانع اجتماعی
۸. رعایت شئون اسلامی و حفظ حجاب (A۸). ۹. وجود فرهنگ مرد محوری در جامعه ورزش (A۹). ۱۰. مزاحمت از جانب دیگران در مسیر رفت و برگشت (A۱۰). ۱۱. نگرانی از نگرش منفی دیگران (A۱۱). ۱۲. ترس از آسیب رسیدن به اعتقادات مذهبی (A۱۲). ۱۳. وجود تفکر تأثیرات منفی ورزش بر ظاهر زنانه (A۱۳).	موانع فرهنگی
۱۴. محدودیت‌های مربوط به توانایی جسمی زنان برای انجام برخی از ورزش‌ها (A۱۴). ۱۵. کمبود وقت و زنان به علت مشغله زیاد کاری (A۱۵). ۱۶. کمبود علاقه (A۱۶). ۱۷. نداشتن انگیزه لازم (A۱۷). ۱۸. عدم مهارت‌های لازم (A۱۸). ۱۹. تنبلی و بی‌حوصلگی (A۱۹). ۲۰. خجالتی بودن (A۲۰). ۲۱. عدم خود اعتمادی و خود باوری زنان (A۲۱).	موانع شخصی
۲۲. تعهدات خانوادگی (A۲۲). ۲۳. مخالفت والدین و همسر با ورزش (A۲۳). ۲۴. ورزش نکردن اعضای خانواده (A۲۴). ۲۵. وضعیت اقتصادی خانواده (A۲۵). ۲۶. مراقبت از فرزند و وظایف خانه داری (A۲۶). ۲۷. ترس والدین از افت تحصیلی دختران (A۲۷).	موانع خانوادگی
۲۸. کمبود وسایل نقلیه و حمل و نقل (A۲۸). ۲۹. عدم دسترسی به فضاها و سالن‌های مناسب ورزشی زنان (A۲۹). ۳۰. کمبود و گرانی وسایل ورزشی زنان (A۳۰). ۳۱. نامناسب بودن وقت فعالیت امکان ورزشی (A۳۱). ۳۲. عدم سرمایه گذاری لازم در توسعه اماکن ورزشی زنان (A۳۲). ۳۳. گرانی هزینه شرکت در فعالیت‌های ورزشی مربوط به زنان (لباس و...) (A۳۳).	موانع امکاناتی

این ۳۳ مانع به صورت A۱ تا A۳۳ نشان داده شده است. از آنجائیکه هدف پژوهش بررسی موانع و مشکلات پیش روی بانوان در انجام فعالیت‌های ورزشی می‌باشد، در نتیجه پژوهش از

حیث هدف کاربردی و از نظر نحوه گردآوری اطلاعات توصیفی- پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری تحقیق حاضر را ۲۲۰ نفر از بانوان ورزشکار سازماندهی شده شهرستان سمنان تشکیل می‌دهند. جهت تعیین اندازه حجم نمونه آماری بر مبنای تحقیقات قبلی و تحقیق مقدماتی نسبت پراکندگی محاسبه شد که برابر با مقدار ۸۵ درصد بود. این نسبت پراکندگی مبنای کار قرار گرفت و با استفاده از فرمول ذیل و لحاظ نمودن خطای نمونه گیری ۵٪، حداقل حجم نمونه برابر ۱۹۶ نفر بدست آمد.

$$n = \frac{(z_{\alpha/2})^2 \times p \times (1-p)}{\varepsilon^2} = \frac{(1.96)^2 \times 0.85 \times (1-0.85)}{0.05^2} \approx 196$$

لازم به ذکر است که روش نمونه گیری مورد استفاده در این پژوهش نمونه گیری تصادفی ساده بوده که در دوره زمانی نیمه اول سال ۱۳۹۰ صورت گرفت. جهت دریافت نظر افراد در رابطه با اولویت‌بندی موانع، پرسشنامه‌های تحلیل سلسله مراتبی AHP^۱ مبتنی بر مقایسات زوجی طراحی شد. این پرسشنامه که به منظور دریافت نظر جوانان در رابطه با اولویت بندی موانع با توجه به معیارهای مشخص شده طراحی گردید، میان ۳۱۰ نفر از بانوان توزیع گردید که از این تعداد ۲۲۰ پرسشنامه (با نرخ بازگشت ۷۱٪) برگشت داده شد و در تجزیه و تحلیل مورد استفاده قرار گرفت. جدول ۲ نیز بیانگر ویژگی‌های جمعیت شناختی نمونه آماری مورد مطالعه می‌باشد. جهت تعیین اعتبار پرسش نامه، از متخصصین و اساتید دانشگاهی استفاده شد که نظر آن‌ها تأیید کننده اعتبار پرسشنامه بود. با توجه به این که این پرسشنامه جهت انجام مقایسات زوجی طراحی شده است، روش‌های سنجش روایی پرسشنامه از جمله آلفای کرونباخ، روش تنصیف و غیره در این مورد صدق نمی‌کند.

جدول ۲- ویژگی‌های جمعیت شناختی نمونه آماری

سن	کمتر از ۲۰	۲۱ - ۳۰	۳۱ - ۴۰	بالای ۴۰ سال
	۸۴ (۳۸/۲٪)	۸۳ (۳۷/۷٪)	۴۱ (۱۸/۶٪)	۱۲ (۵/۵٪)
تحصیلات	زیر دیپلم	دیپلم و فوق دیپلم	لیسانس	فوق لیسانس و بالاتر
	۵۳ (۲۴/۱٪)	۶۴ (۲۹/۱٪)	۸۴ (۳۸/۲٪)	۱۹ (۸/۶٪)
تعداد ساعات ورزش هفتگی	کمتر از نیم ساعت	بین نیم تا یک ساعت	بالای ۱ ساعت	
	۹۲ (۴۱/۸٪)	۶۵ (۲۹/۵٪)	۶۳ (۲۸/۶٪)	

1. Analytical Hierarchy Process (AHP)

مزیت AHP این است که می‌تواند بسیاری از معیارها را ترکیب کند و همچنین سادگی کاربرد آن در یک سیستم اندازه‌گیری و حسابداری حجیم مزیت دیگر آن است (۱۶). روش‌های آماری متداول در این تحقیق استفاده نشده، زیرا هدف، یافتن قوانین کلی قابل تعمیم به سایر موارد نبوده و آزمون فرض نیز صورت نگرفته، هرچند که جهت توصیف داده‌ها از آمار توصیفی استفاده شده است. همچنین به منظور جمع‌آوری اطلاعات از مصاحبه، پرسشنامه، مطالعات کتابخانه‌ای و اسناد و مدارک موجود استفاده شده است.

مراحل اجرای تکنیک AHP

۱. انجام مقایسات زوجی

در این مرحله با توجه به عوامل مؤثر بر اساس هر یک از معیارها، ماتریس‌های زوجی تشکیل می‌گردد. در هر یک از ماتریس‌ها با استفاده از یک مقیاس خاص که از ترجیح یکسان تا بی-نهایت مرجح طراحی شده است، مقایسه‌ها صورت می‌پذیرند.

۲. نرمال سازی و تعیین اولویت‌ها

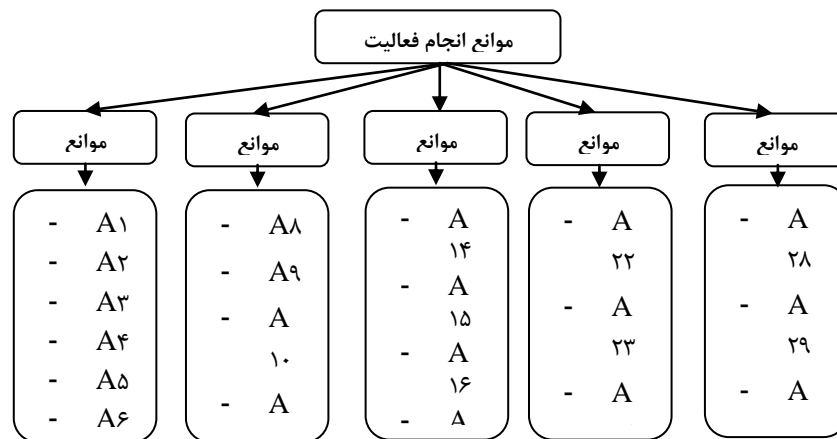
برای به دست آوردن اولویت‌ها از مفهوم نرمال‌سازی و میانگین موزون استفاده می‌شود؛ یعنی گزینه‌های مختلف را بر اساس نتایج به دست آمده از نظر هر معیار با یکدیگر مقایسه و سپس آن‌ها را توسط میانگین وزنی نرمال می‌کنیم. سپس اطلاعات به دست آمده از این طریق را در ماتریسی که سطر و ستون‌های آن را گزینه‌ها و معیارهای تصمیم‌گیری تشکیل می‌دهند مرتب کرده، با استفاده از مفهوم میانگین وزنی، وزن‌های به دست آمده برای هر کدام از معیارها را در ماتریس‌های ستونی نرمال شده قبلی ضرب کرده، نتایج حاصل را به صورت سطری با هم جمع و در نهایت این جمع را با بقیه گروه‌ها مقایسه و اولویت هر گزینه را مشخص می‌کنیم.

۳. نرخ سازگاری

نرخ سازگاری، سازوکاری است که بیان می‌دارد تا چه اندازه می‌توان به اولویت‌های حاصل شده از جدول ترکیبی اعتماد کرد. تجربه نشان داده که اگر نرخ سازگاری کم‌تر از ۱۰ درصد باشد، می‌توان سازگاری مقایسات را پذیرفت. در غیر این صورت مقایسات باید مجدداً انجام گیرد. تکنیک AHP سازوکاری جهت کنترل قضاوت‌ها را در خصوص ثبات، سازگاری و هماهنگی اعمال می‌کند. در AHP ثبات کلی قضاوت‌ها به کمک نسبت اندازه‌گیری می‌شود که باید کم‌تر از ۱۰ درصد باشد. در صورت عدم رعایت محدوده نرخ سازگاری، ماتریس قضاوت تصمیم‌گیری دارای اعتبار نبوده، باید مجدداً به تصحیح قضاوت‌ها توسط تصمیم‌گیر مبادرت کرد (۱۷).

نتایج

جهت انجام الویت‌بندی موانع شناسایی شده با روش تحلیل سلسله مراتبی اولین گام ترسیم درخت سلسله مراتبی می‌باشد (شکل ۱)

شکل ۱- درخت تحلیل سلسله مراتبی

گام بعدی بدست آوردن ماتریس تلفیق شده و ماتریس نرمال شده نظرات ۲۲۰ نفر می‌باشد، ماتریس تلفیق شده در خصوص موانع اجتماعی به صورت زیر است.
جدول ۳- ماتریس تلفیق شده (مقایسات زوجی) در خصوص موانع اجتماعی

موانع اجتماعی	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
A1	۱	۰/۷۴۵۵	۰/۶۵۵۶	۰/۷۰۲۹	۰/۵۳۸۴	۱/۰۶۸	۰/۸۲۱۸
A2	۱/۳۶۳۳	۱	۰/۸۷۸۵	۰/۹۱۹۸	۰/۷۲۴۳	۱/۲۸۳۱	۱/۰۹۵۳
A3	۱/۵۲۳۷	۱/۱۵۶۸	۱	۱/۰۶۷۴	۰/۸۰۸۱	۱/۵۶۱	۱/۲۵۲۹
A4	۱/۴۲۲۸	۱/۰۸۶۴	۰/۹۳۴۸	۱	۰/۷۶۰۱	۱/۴۰۴۹	۱/۱۸۸۴
A5	۱/۸۵۵۷	۱/۳۹۱	۱/۲۳۷۴	۱/۳۱۸۶	۱	۱/۷۹۴۹	۱/۵۲۲۱
A6	۰/۹۳۶۵	۰/۷۸۲۷	۰/۶۳۹۷	۰/۷۱۱۸	۰/۵۵۷۱	۱	۰/۸۱۶۸
A7	۱/۲۱۷	۰/۹۱۹۷	۰/۷۹۶۳	۰/۸۳۳۱	۰/۶۵۸۵	۱/۲۲۷۲	۱
جمع	۹/۳۱۹	۷/۰۸۲۱	۶/۱۴۲۳	۶/۵۵۳۶	۵/۰۴۶۵	۹/۳۳۹۱	۷/۶۹۷۳

و ماتریس نرمال شده که برای بدست آوردن آن جمع عناصر تک تک ستون‌ها را بدست آورده و سپس تقسیم مقدار هر ماتریس (خانه) بر جمع ستون بدست می‌آید به شرح زیر است.

جدول ۴- ماتریس نرمال شده موانع اجتماعی

موانع اجتماعی	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
A1	۰/۱۰۷۳	۰/۱۰۵۳	۰/۱۰۶۷	۰/۱۰۷۲	۰/۱۰۶۷	۰/۱۱۴۳	۰/۱۰۶۸
A2	۰/۱۴۶۳	۰/۱۴۱۲	۰/۱۴۳	۰/۱۴۰۳	۰/۱۴۳۵	۰/۱۳۷۴	۰/۱۴۲۳
A3	۰/۱۶۳۵	۰/۱۶۳۳	۰/۱۶۲۸	۰/۱۶۲۹	۰/۱۶۰۱	۰/۱۶۷۱	۰/۱۶۲۸
A4	۰/۱۵۲۷	۰/۱۵۳۴	۰/۱۵۲۲	۰/۱۵۲۶	۰/۱۵۰۶	۰/۱۵۰۴	۰/۱۵۴۴
A5	۰/۱۹۹۱	۰/۱۹۶۴	۰/۲۰۱۴	۰/۲۰۱۲	۰/۱۹۸۱	۰/۱۹۲۲	۰/۱۹۷۷
A6	۰/۱۰۰۵	۰/۱۱۰۵	۰/۱۰۴۱	۰/۱۰۸۶	۰/۱۱۰۴	۰/۱۰۷۱	۰/۱۰۶۱
A7	۰/۱۳۰۶	۰/۱۲۹۹	۰/۱۲۹۶	۰/۱۲۷۱	۰/۱۳۰۵	۰/۱۳۱۴	۰/۱۲۹۹

پس از این مرحله برای محاسبه وزن نسبی هر شاخص میانگین حسابی هر سطر محاسبه شده است. یعنی مجموع عناصر سطر بر تعداد یعنی ۷ تقسیم می‌گردد. نتایج به صورت جدول ۵ خواهد بود. ستون سوم این جدول بیانگر رتبه بندی موانع ۷ گانه اجتماعی می‌باشد. در خصوص سایر موانع نیز همین فرآیند صورت پذیرفت و رتبه بندی موانع در جدول ۵ نشان داده شد.

جدول ۵- اولویت بندی موانع

رتبه بندی	میانگین حسابی	زیر شاخه‌ها	موانع
۶	۰/۱۰۷۸	عدم اطلاع رسانی به زنان در مورد ورزش	اجتماعی
۴	۰/۱۴۲۰	عدم حمایت دوستان و همراهی آنان در مشارکت در فعالیتهای ورزشی	
۲	۰/۱۶۳۲	عدم حمایت مراکز آموزشی همانند دانشگاه از مسائل ورزشی	
۳	۰/۱۵۲۳	عدم حمایت رسانه‌های جمعی از ورزش زنان و تبلیغات لازم در این زمینه	
۱	۰/۱۹۸	عدم توجه مسئولان به ورزش زنان	
۷	۰/۱۰۶۸	ترسیدن از آسیب‌های جسمی ناشی از ورزش	
۵	۰/۱۲۹۹	نبود الگوهای موفق ورزش زنان در جامعه	
۲	۰/۱۹۹۵	رعایت شئون اسلامی و حفظ حجاب	
۱	۰/۲۶۴۵	وجود فرهنگ مرد محوری در جامعه ورزش	
۳	۰/۱۶۹۵	مزاحمت از جانب دیگران در مسیر رفت و برگشت	
۵	۰/۱۲۲۲	نگرانی از نگرش منفی دیگران	فرهنگی
۶	۰/۱۰۷۶	ترس از آسیب رسیدن به اعتقادات مذهبی	
۴	۰/۱۳۶۶	وجود تفکر تأثیرات منفی ورزش بر ظاهر زنان	

۴	۰/۱۲۸۴	محدودیت‌های مربوط به توانایی جسمی زنان برای انجام برخی از ورزش‌ها	شخصی
۱	۰/۱۶۱۲	کمبود وقت و زمان به علت مشغله زیاد کاری	
۶	۰/۱۱۱۲	کمبود علاقه	
۲	۰/۱۳۷۷	نداشتن انگیزه لازم	
۸	۰/۰۹۷۱	عدم مهارت‌های لازم	
۳	۰/۱۳۴	تنبلی و بی‌حوصلگی	خانوادگی
۷	۰/۱۰۸۲	خجالتی بودن	
۵	۰/۱۲۲	عدم خود اعتمادی و خودباوری زنان	
۳	۰/۱۷۷۹	تعهدات خانوادگی	
۵	۰/۱۴۳۱	مخالفت والدین و همسر با ورزش	
۶	۰/۱۴۲۳	ورزش نکردن اعضای خانواده	امکاناتی
۱	۰/۱۹۲	وضعیت اقتصادی خانواده	
۴	۰/۱۶۵۸	مراقبت از فرزند و وظایف خانه داری	
۲	۰/۱۷۹	ترس والدین از افت تحصیلی دختران	
۶	۰/۱۲۲۷	کمبود وسایل نقلیه و حمل و نقل	
۲	۰/۱۹۴۷	عدم دسترسی به فضاها و سالن‌های مناسب ورزشی زنان	
۳	۰/۱۷۵۲	کمبود و گرانی وسایل ورزشی زنان	
۵	۰/۱۵۲۶	نامناسب بودن وقت فعالیت امکان ورزشی	
۱	۰/۱۹۵۲	عدم سرمایه گذاری لازم در توسعه اماکن ورزشی زنان	
۴	۰/۱۵۹۶	گرانی هزینه شرکت در فعالیتهای ورزشی مربوط به زنان (لباس و ...)	

با توجه به جدول فوق می‌توان بیان نمود که عدم توجه مسولان به ورزش بانوان مهم‌ترین مانع بازدارنده اجتماعی، وجود فرهنگ مرد محوری در جامعه ورزش کشور مهم‌ترین مانع فرهنگی، کمبود وقت و زمان به علت مشغله زیاد کاری و نداشتن انگیزه لازم مهم‌ترین مانع شخصی، وضعیت اقتصادی خانوار مهم‌ترین مانع خانوادگی و عدم سرمایه گذاری لازم در توسعه اماکن ورزشی زنان و عدم دسترسی به فضاها و سالن‌های مناسب ورزشی زنان مهم‌ترین موانع امکاناتی پیش روی بانوان به منظور انجام فعالیتهای ورزشی است.

پس از اولویت بندی نوبت به محاسبه نرخ سازگاری می‌رسد، اگر نرخ سازگاری کمتر از ۰/۱ باشد نشان دهنده این است که در مقایسات زوجی سازگاری قابل قبولی وجود دارد. نرخ

$$WSV = D \times W$$

سازگاری برای موانع اجتماعی به عنوان مثال محاسبه گردیده است. اولین گام در محاسبه نرخ سازگاری بدست آوردن بردار مجموع وزنی (WSV^1) می‌باشد بدین صورت که ماتریس

1. Weighted Sum Vector

مقایسات زوجی یعنی جدول ۳ که با D نشان داده شده است، در وزن نسبی یعنی همان رتبه بندی عوامل که با W مشخص شده است ضرب می‌گردد، یعنی:

در این صورت خواهیم داشت:

$$WSV = \begin{bmatrix} . / ۷۵۵۱ \\ . / ۹۹۵۱ \\ ۱ / ۱۴۳۷ \\ ۱ / ۰۶۷۴ \\ ۱ / ۳۸۷۷ \\ . / ۷۴۸۱ \\ . / ۹۰۹۹ \end{bmatrix}$$

در گام دوم جواب حاصل از WSV بر بردار وزن نسبی تقسیم می‌گردد تا بردار سازگاری یا CV^1 بدست آید.

$$CV = \frac{WSV}{W}$$

در این صورت خواهیم داشت:

$$CV = \begin{bmatrix} ۷ / ۰۰۶۶ \\ ۷ / ۰۰۷۲ \\ ۷ / ۰۰۶۹ \\ ۷ / ۰۰۷۱ \\ ۷ / ۰۰۷۱ \\ ۷ / ۰۰۶۸ \\ ۷ / ۰۰۷ \end{bmatrix}$$

گام بعدی محاسبه بزرگ‌ترین مقدار ویژه ماتریس مقایسات زوجی است که آن را با λ_{max} نشان می‌دهند، برای محاسبه بزرگ‌ترین مقدار ویژه ماتریس مقایسات زوجی باید میانگین عناصر بردار سازگاری محاسبه گردد:

$$\lambda_{\max} = (7/0.066 + 7/0.072 + 7/0.069 + 7/0.071 + 7/0.071 + 7/0.068 + 7/0.07) / 7 = 7/0.069$$

در گام بعد شاخص ناسازگاری II^1 به صورت زیر محاسبه شده است:

$$II = \frac{\lambda_{\max} - n}{n - 1}$$

که در اینجا لاندای ماکزیمم برابر میانگین اعداد ماتریس CV و n تعداد شاخص‌ها یعنی ۷ می‌باشد.

$$II = \frac{7/0.069 - 7}{(7 - 1)} = 0/0.0696452$$

و در نهایت آخرین مرحله محاسبه نرخ ناسازگاری یا IR می‌باشد که با توجه به فرمول زیر محاسبه می‌گردد:

$$IR = \frac{II}{IRI} = \frac{0/0.0696452}{1/32} = 0/0.0087936$$

RI عدد استخراج شده از جدول AHP است که با توجه به تعداد شاخص‌ها یعنی ۷ این عدد برابر ۱/۳۲ است با تقسیم مقدار II بر RI مقدار سازگاری بدست می‌آید که برابر با ۰/۰۰۰۸۷۹۳۶ می‌باشد و چون کوچک‌تر از ۰/۱ می‌باشد نشان دهنده سازگاری است. نرخ سازگاری بقیه موانع نیز محاسبه و در جدول ۷ نشان داده شده است.

جدول ۶- نرخ سازگاری

موانع	نرخ سازگاری
اجتماعی	۰/۰۰۸۷۹۳۶
فرهنگی	۰/۰۳۷۲۹
شخصی	۰/۰۰۴۵۴۸۹۶
خانوادگی	۰/۰۰۹۴۸۱
امکاناتی	۰/۰۰۴۴۴۰۵۴

چون تمامی اوزان سازگاری کمتر از ۰/۱ می باشد لذا می توان بیان نمود که در میان مقایسات زوجی سازگاری قابل قبولی وجود دارد.

بحث و نتیجه گیری

نحوه مشارکت زنان در فعالیتهای ورزشی مسئله پیچیده‌ای است که عوامل زیادی در آن دخالت دارند. مطالعات تجربی نشان داده که تفاوت‌های جنسی در سطح یا درجه موانع فعالیتهای ورزشی در اوقات فراغت وجود دارد. زنان به عنوان نیمی از افراد جامعه با موانع بیشتری برای مشارکت در فعالیتهای ورزشی مواجهند. اینکه زنان چه فعالیتهای ورزشی را در اوقات فراغت انتخاب می‌کنند، نیاز به بررسی همه عواملی دارد که به صورت مثبت (انگیزش، مزایا پیش بینی شده) یا منفی (موانع) روی این انتخابها تأثیر می‌گذارد. با توجه به این مسئله که دختران جوان امروز، مادران فردای جامعه هستند و با وارد شدن در عرصه‌های مختلف و بالا رفتن سطح تحصیلات و آگاهی نسبت به شأن، منزلت و چهره زن مسلمان خواستار جایگاه حقیقی خود هستند، سلامت جسمانی و روانی آنها از اهمیت بسزایی برخوردار خواهد شد. به ویژه در مورد دختران که به عنوان نیمی از منابع انسانی و تأثیر گذار در توسعه اجتماعی و اقتصادی هر کشور نیز به شمار می‌روند. هدف از این پژوهش شناسایی و اولویت بندی موانع پیش روی بانوان شهرستان سمنان در انجام فعالیت ورزشی بود. با مطالعه ادبیات موجود و مصاحبه با خبرگان ۵ دسته مانع به عنوان موانع اصلی شناسایی و با استفاده از فرآیند تحلیل سلسله مراتبی اقدام به اولویت بندی آنها گردید. نتایج نشان داد که در خصوص موانع اجتماعی عدم توجه مسئولان به ورزش زنان و عدم حمایت مراکز آموزشی همانند دانشگاه از مسائل ورزشی مهم‌ترین موانع می‌باشد که نتیجه بدست آمده با نتایج تحقیق مهدی پور در سال ۱۳۷۲ مطابقت دارد (۱۸). خوشبختانه طی سالیان اخیر مسئولان توجه خوبی به ورزش بانوان داشته‌اند و ایجاد معاونت ورزش بانوان در وزارت ورزش و تعیین مسول ورزش بانوان به منظور رسیدگی به امور بانوان در هر یک از فدراسیون‌ها از اقدامات مثبت بوده است. همچنین رایزنی به منظور برگزاری مسابقات معتبر جهانی مختص بانوان در ایران نیز می‌تواند به رفع این مانع کمک نماید. اما در خصوص عدم حمایت مراکز آموزشی به نظر می‌رسد ساعات درسی اختصاص داده شده به درس تربیت بدنی در مدارس و دانشگاه‌ها بسیار کم بوده و از این ساعت کم نیز استفاده بهینه صورت نمی‌گیرد، لذا اکثر جوانان ما خصوصاً بانوان با بی‌حوصلگی و رخوت تمرینات ورزشی را انجام می‌دهند. از دیگر مشکلات این امر می‌توان به حضور معلمان و

استادان درس تربیت بدنی فاقد تخصص لازم اشاره نمود که با انجام تمرینات نامناسب تنها سبب دلزدگی و بی‌حوصلگی دانشجویان هنگام ورزش می‌گردد. حضور فعال‌تر سازمان تربیت بدنی به منظور قطع دست افراد سودجو از حضور در فعالیت‌های ورزشی، در این راستا و گذران دوره‌های تخصصی توسط افراد متقاضی شاید جهت حضور در فعالیت‌های ورزشی و اطمینان از سلامت آن‌ها در جلب اعتماد بانوان مفید باشد. هر چند که تمامی دانشگاه‌ها امروزه سالن تربیت بدنی و امکانات ورزشی نسبتاً کاملی دارند اما مشاهده می‌شود که این سالن‌ها تنها در ساعات کم درس تربیت بدنی در اختیار دانشجویان قرار می‌گیرد، شاید با اختصاص ساعات اضافه‌تر به دانشجویان علاقه‌مند بتوان شاهد توسعه فعالیت‌های ورزشی بود و علاقه مند شدن افراد بیشتری به ورزش بود. همچنین تخفیف شهریه برای مدال آوران ورزشی دانشگاهی (در سطح استان یا کشور) می‌تواند عامل مهمی در جذب بانوان به ورزش باشد.

در خصوص موانع فرهنگی وجود فرهنگ مرد محوری در جامعه ورزش و رعایت شئون اسلامی و حفظ حجاب مهم‌ترین موانع پیش روی بانوان می‌باشد که محققانی مانند احسانی (۱۳۷۹) و آرزو^۱ (۲۰۰۶) نیز به نتیجه مشابه رسیده‌اند (۱۹ و ۲۰). با توجه به این‌که اعتقادات مذهبی از مهم‌ترین موانع بازدارنده می‌باشد، پیشنهاد می‌شود که تبلیغاتی به منظور روشن نمودن ذهن دانشجویان و والدین آن‌ها مبنی بر اینکه انجام تمرینات ورزشی مغایرتی با اعتقادات مذهبی نداشته و در دین مبین اسلام تاکید مستمری بر ورزش همگانی گردیده است، صورت پذیرد. همچنین می‌توان از مشاوران مذهبی نیز استفاده نمود تا با برگزاری جلساتی در دانشگاه فواید ورزش کردن از دیدگاه اصول اسلامی و مذهبی و سخنان ائمه به افراد گوشزد گردد. همچنین تهیه برنامه‌هایی در رادیو و تلویزیون نیز به منظور آشنایی افراد با فواید ورزش و عدم مغایرت با تعالیم مذهبی نیز در راستای رفع حساسیت‌ها مفید می‌باشد. همچنین حضور بانوان مسلمان با پوشش اسلامی در مسابقات و تاکید تلویزیون بر این مسأله که حجاب کوچک‌ترین خللی در ورزش ایجاد نمی‌کند می‌تواند موثر واقع گردد. همچنین سازمان‌های فرهنگ ساز جامعه از جمله آموزش و پرورش، صدا و سیما و ... باید گام‌هایی را در جهت اصلاح دید جامعه نسبت به زنان ورزشکار بردارند. همچنین تلاش گسترده نیروی انتظامی در راستای ایمن ساختن محیط‌های پیرامون اماکن ورزشی زنان نیز تأثیر بسزایی در افزایش سهم مشارکت زنان در ورزش دارد.

1.Arzu

در حیطه موانع شخصی، کمبود وقت و زمان و نداشتن انگیزه لازم به عنوان مهم‌ترین موانع معرفی شدند. که با نتیجه تحقیقات هاشمی (۱۳۸۵) و ماسانوری^۱ (۲۰۰۷) هم خوانی دارد (۲۱ و ۲۲). در این راستا ادارات و سازمان‌ها به جای اینکه هزینه ورزش خود را تماماً صرف آقایان کنند، به بانوان خود نیز اهمیت داده و به آن‌ها بلیط استخر و سالن‌های ورزشی را بدهند. همچنین برگزاری مسابقات میان ادارات و سازمان‌ها و اهدای پاداش نقدی یا مرخصی به تیم قهرمان می‌تواند در رفع این مانع موثر باشد.

در بعد عوامل خانوادگی، وضعیت اقتصادی خانواده و ترس از افت تحصیلی مهم‌ترین موانع می‌باشد که با نتایج تحقیق عبدلی (۱۳۸۷) و فرج الهی (۱۳۷۳) مطابقت دارد (۲۳ و ۲۴). شاید ارائه تخفیفات به بانوان توسط سالن‌ها، کاهش حق اجاره سالن در ایام میانی هفته، رایزنی سازمان‌ها با سالن‌های مختص بانوان به منظور ارائه خدمات به بانوان کارمند و نشان دادن افراد موفق ورزشی که در تحصیل نیز موفق بوده‌اند و ورزش خللی بر درس وارد نکرده است از سوی رسانه ملی.

در خصوص موانع امکاناتی عدم سرمایه گذاری لازم در توسعه اماکن ورزشی زنان و عدم دسترسی به فضاها و سالن‌های مناسب ورزشی زنان مهم‌ترین موانع می‌باشد که با نتایج تحقیق عرب (۱۳۷۸)، قهرمانی (۱۳۷۹) و قدرتی (۱۳۸۰) تطابق دارد (۲۵، ۲۶ و ۲۷). در راستای بهبود وضعیت زنان در این بعد، حمایت از ساخت اماکن ورزشی ویژه زنان از طریق اعطای وام-های بلندمدت و بهره کم، ایجاد کانون‌های ورزشی زنان و فروش لوازم ورزشی زنان با قیمت مناسب در این کانون‌ها، رایزنی با افراد خیر با منظور ساخت سالن ورزشی بانوان و مکان یابی مناسب به منظور ساخت سالن‌های ورزشی در مرکز شهر به گونه‌ای که در دسترس عموم افراد باشد رهگشا خواهد بود. در این راستا شهرداری‌ها می‌توانند با احداث فضای ورزشی سرپوشیده همگانی و برگزاری مسابقات ورزشی گروهی و خانوادگی به مناسبت‌های مختلف و توزیع وسایل ورزشی ارزان قیمت در میان مردم به حل این مشکل کمک نمایند.

منابع

۱. حمیدی مهرزاد. مدیریت سازمانهای ورزشی. چاپ دوم. تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور؛ ۱۳۷۵. ص ۲۱.

۲. احمدی سید حسین. روان شناسی نوجوانان و جوانان. چاپ اول. تهران: انتشارات مشعل؛ ۱۳۸۶. ص ۷۸.
3. Crawford D.W., and Godbey, G. Reconcept barriers to family leisure. *Leisure Science*, 1987; P.9.
۴. ایزدی مریم. ورزش و تفریحات سالم. تهران: وزارت فرهنگ و آموزش عالی، معاونت آموزشی؛ ۱۳۸۶.
۵. حسینی گلاره. زن، تبعیض جنسی و ورزش. ماهنامه آموزشی تحلیلی و خبری ورزش خانواده. ۱۳۸۷؛ ۱۷: ۳۵ - ۳۴.
۶. رحمانی احمد. بررسی و مقایسه نحوه گذراندن اوقات فراغت دانشجویان دختر دانشگاه زنجان با تأکید بر نقش تربیت بدنی و ورزش. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت بدنی، دانشگاه زنجان؛ ۱۳۸۵.
۷. کشر سارا. بررسی عوامل بازدارنده بانوان شهر تهران از مشارکت در فعالیت های ورزشی تفریحی. رساله دکتری، دانشگاه تربیت مدرس تهران؛ ۱۳۸۶.
۸. صدارتی مریم. بررسی میزان دسترسی زنان به تولیدات و خدمات ورزشی در سراسر کشور. طرح تحقیقاتی، معاونت پژوهشی دانشگاه الزهراء؛ ۱۳۸۷.
۹. نصیری مریم. توصیف علل عدم مشارکت ورزشی دختر دانشگاه بوعلی سینای همدان در فعالیت های حرکتی و ورزشی. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت بدنی، دانشگاه تربیت معلم تهران؛ ۱۳۸۶.
۱۰. اشقلی هاله. بررسی علل عدم شرکت دانشجویان دختر دانشگاه آزاد ورامین در فعالیت های فوق برنامه ورزشی. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت بدنی، دانشگاه تهران؛ ۱۳۸۸.
۱۱. نوروزیان منیژه. میزان پردازش ورزش در بانوان و علل عدم شرکت بانوان در فعالیت های ورزشی. طرح پژوهشی، دانشکده تربیت بدنی، دانشگاه تربیت معلم تهران؛ ۱۳۸۸.
12. Purath J, Michaels M. A.; McCabe G. and Wilbur J. A Brief Intervention to Increase Physical Activity in Sedentary Working Women Une intervention ponctuelle en vue d'accroître l'activité physique chez les travailleuses sédentaires, *CJNR (Canadian Journal of Nursing Research)*. 2006; 36 (1): 76-91.
13. Walseth K. Young Muslim women and sport. *Leisure Studies*; 2006. P. 25.
14. Liechty T; Freeman, P.A. and Zaboriskieki, R.B. Body image and beliefs about appearance: Constraints on the leisure of college –age and middle-age women. *Leisure Sciences*. 2003; 28: 342-354.
15. Vaughan S. Factors influencing the participation of middle- age and barriers older Latin American women in physical activity: A stroke prevention behavior.

Rehabilitation Nursing. 2009; 34 (1): 123-136.

16. Guvenir H. E. Erel. Multicriteria inventory classification using a genetic algorithm. Journal of Operational Research. 1998; 105 (3): 29-37.

۱۷. مومنی منصور. مباحث نوین تحقیق در عملیات. چاپ اول، تهران: انتشارات دانشگاه تهران؛ ۱۳۸۶. ص ۴۶-۵۵.

۱۸. مهدی پور عبدالرحمن. بررسی جایگاه تربیت بدنی و ورزش در گذراندن اوقات فراغت دانشجویان دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی شهر تهران و تحلیل عوامل موثر بر آن. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس تهران؛ ۱۳۸۶.

۱۹. احسانی محمد، داداشی محمد صادق. بررسی عوامل بازدارنده بر فعالیت های ورزشی دانشجویان دانشگاه اصفهان، طرح تحقیقاتی، دانشگاه اصفهان؛ ۱۳۸۷.

20. Arzu D., Emine H., and Levent E. Perceived barriers to physical activity in university students. Journal of Sports Science and Medicine. 2006; 5: 615-620.

۲۱. هاشمی هاجر. بررسی عوامل بازدارنده مشارکت ورزشی زنان کارمند و ارائه راهکارهای موثر در این زمینه. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد واحد خوراسگان اصفهان، ۱۳۸۵.

22. Massanori O. Effect of the physical activity in leisure time and commuting to work on mental health. Journal of Occupational Health. 2007; 49: 46-52.

۲۳. عبدلی نجمه. عوامل بازدارنده و میزان مشارکت زنان شهرستان جهرم در فعالیت های ورزشی - تفریحی. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه آزاد واحد تهران مرکزی، ۱۳۸۸.

۲۴. فرج الهی نصرت الله. بررسی جایگاه تربیت بدنی و ورزش در گذراندن اوقات فراغت دانشجویان دختر دانشگاه تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تهران؛ ۱۳۷۳.

۲۵. عرب دفتران مریم. بررسی عوامل بازدارنده بر فعالیت های ورزشی بین دانشجویان دختر دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان، پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه اصفهان؛ ۱۳۷۸.

۲۶. قهرمانی مهتری. مقایسه چگونگی گذراندن اوقات فراغت دانش آموزان دختر متوسطه سلماس و ارومیه با تأکید بر فعالیت های ورزشی. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد واحد ارومیه؛ ۱۳۷۹.

۲۷. قدرتی غلامرضا. چگونگی گذراندن اوقات فراغت دانشجویان مرد و زن دانشگاه شهید چمران اهواز با تأکید بر نقش ورزش و تربیت بدنی. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشکده تربیت بدنی، دانشگاه شهید چمران اهواز؛ ۱۳۸۷.

ارجاع مقاله به روش ونگوور

موتمنی علیرضا، همتی امین، مرادی هادی. شناسایی و اولویت بندی موانع پیش روی بانوان در انجام فعالیت‌های ورزشی. مطالعات مدیریت ورزشی. ۱۳۹۳؛ ۶ (۲۴): ۱۱۱-۱۳۰

Identifying and prioritizing the barriers for women's sports activities

Alireza Motameni, Amin Hemmati, Hadi Moradi

1. Assistant Professor, Shahid Beheshti University

2*, 3. Masters of Marketing Management, Semnan University

Received date: 02/06/2012

Accepted date: 18/11/2012

Abstract

These days physical activities and exercise are the most important parts of government's strategic (macro) plans for almost whole the population of society. The importance of this issue is also more obvious for women who have the duty of growing future generations. But tendency to do physical activities among women in the current situation is too low. Therefore the purpose of this study firstly is to identifying the barriers which women in Semnan City are facing with them in their sport activities and then prioritizing these barriers are the second goal of this research. Thus, initially the barriers were classified into five categories and they were prioritizing by using Analytical Hierarchy Process. The results show that "the lack of attention to women's sports by Officials", "the existence of male-centered culture", "lack of time", "the economic situation and lack of necessary investment in the development of sports facilities for women" are the most important obstacles in each of these five categories. According to the Results, it can be suggested that women have more responsibilities and participation in physical activities programs. In addition the enough budgets should be allocated to them as equal as men's. Officials in the area of sport also should find good solutions for social pathology especially for changing male-centered culture. Sport expenses should be place in Iranian Household consumption basket, by using extensive and targeted adverting.

Keywords: women's sport, barriers, Analytical Hierarchy Process (AHP)

***(Corresponding Author)**

Email:ah.managements@gmail.com